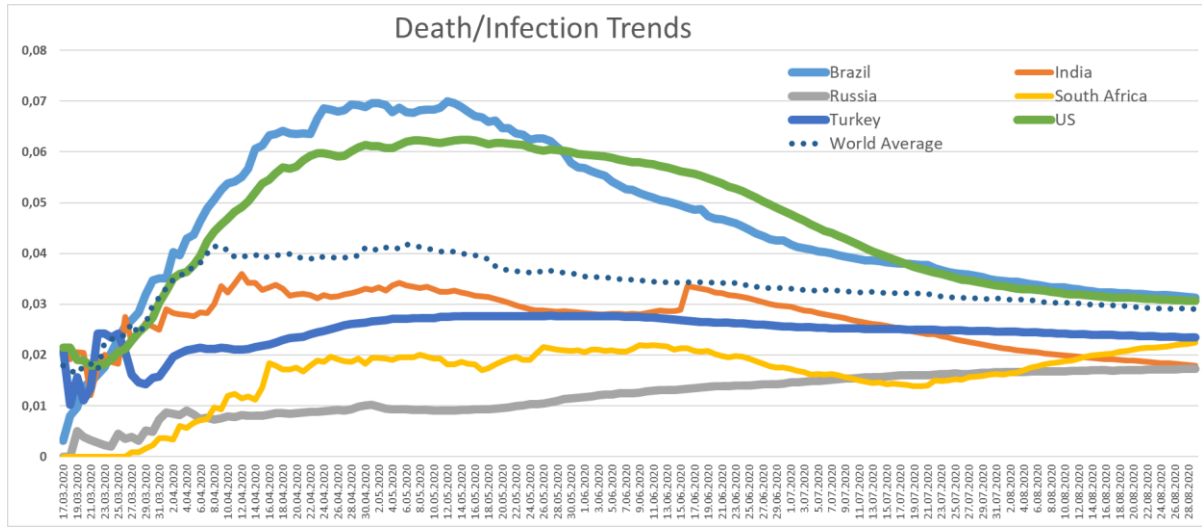

Aşağıdaki grafikte, Mart ayı ortalarından itibaren vaka başına ölüm oranları görülmektedir. Grafikte dünyada en fazla vaka görülen 5 ülkeye ek olarak Türkiye'nin grafiği ve bunun dışında vaka başına ölüm rakamlarında tüm dünya ortalaması (kesikli bir trend çizgisi olmak üzere) grafiğe dahil edilmiştir.

Tabloya göre dünya genelinde ölüm oranı ortalaması en yüksek olduğu zamanda % 4.17 ve son günlerde ise % 2.9 seviyelerindedir. Grafikte dikkat çeken birkaç nokta vardır. Bunlardan ilki, ülkelerde vakaların ilk görüldüğü zamanlarda ölüm/vaka oranlarında ciddi dalgalanmalar görülmüştür. Gerek vaka ve gerekse ölüm sayılarının çok az olduğu bu dönemlerde büyük dalgalanmaların olması normaldir. Grafikte diğer dikkat çekici nokta, ülkelerin çoğunda ve ortalamalar çizgisinde önce yukarı doğru geniş zamanlı bir çıkış ve ardından yavaş iniş görülmektedir. Yani vaka başına ölüm oranları önce yavaş bir şekilde artmaya başlamış, ardından yine yavaş bir şekilde düşüşe geçmiş gibi görünmektedir.

Son durum itibarıyla, vaka başına ölüm oranlarında (genel olarak) bir düşüş trendi göze çarpmaktadır. Bu durumun birkaç sebebi olabileceği gibi, zaman içinde bu trendde bir değişim olabileceği ihtimali de mevcuttur. Örneğin nüfusun çok büyük kesiminin yaşadığı kuzey yarımkürede kış aylarının gelmesi durumunda ölüm oranlarının artması ihtimal dahilindedir. Dolayısıyla, bu grafiğin birkaç aylık periyotlarla tekrarlı olarak değerlendirilmesi gerekir. Trendin şu andaki düşüş eğilimi ile ilgili olarak birkaç durum söz konusu olabilir.

Örneğin virüsün mutasyon geçirmiş olması ve öldürücülüğünün azalması ilk akla gelen durumdur ama bu konu klinik çalışmaları gerektirir ve klinik düzeyde bu yönde kesin, tutarlı ve sürekli bir değerlendirme görülmemektedir. İkinci ihtimal, virüs konusunda ülkelerin sağlık sistemlerinin ilk anda karşı karşıya kaldıkları panik durumunu atlatıp, hastaları ve hastalığı daha soğukkanlı karşılaması ve buna bağlı olarak ölümlerin bir kısmının önüne geçilmesi ihtimalidir. Yine bir ihtimal de, çeşitli ülkeler tarafından geliştirilen tedavi algoritmalarının (ayrı veya birlikte) kullanılması ve buna bağlı olarak ilaç ve diğer tıbbi uygulamalarla ölümlerin kısmen önüne geçilmesidir. Bir diğer durum ise, sağlık sisteminde ilk anlarda karşı karşıya kalınan lojistik sıkıntılarının (malzeme, ekipman, yoğun bakım yatağı, cihaz vb) bir ölçüde aşılması ve bunun da ölümleri azaltıcı etkisinin ortaya çıkmasıdır. Nüfusun çok büyük bir oranının yaşadığı kuzey yarımküredeki yaz mevsiminin de ölüm ortalamasının düşmesinde bir etkisi olabilir. Bizim değerlendirmemiz, ölüm oranlarının düşmesinde, mutasyon dışındaki tüm ihtimallerin farklı oranlarda etkisi olduğu ve ölüm oranlarının azalmaya devam edebileceği yönündedir. Bununla birlikte trend grafiklerinin aralıklı olarak yeniden değerlendirilmesi gerekmektedir.